

INHOUD

- 9 Moord in Karachi
- 30 Happy birthday, dear Prophet!
- 42 De baard van de Profeet beledigd
- 55 Onrecht in Derekabad
- 59 Allemaal jihadi's
- 62 Seks en drugs in Peshawar
- 76 Eer is teer
- 100 Geweld binnenshuis
- 103 De ideale moslimvrouw
- 133 De islam heeft als enige godsdienst
vrouwen rechten gegeven
- 153 Vervolging van moslims in de
Islamitische Republiek Pakistan
- 158 Een echte guru laat zich castreren
- 162 De islam als een swingend genot
- 166 Het schouwen van de maan
- 169 Wintersport in Pakistan
- 172 Mijn uitzicht
- 176 Wandelen in de Margalla-heuvels
- 179 Verantwoord eten
- 182 Schulden afbetalen met een nier
- 186 Atoomkunde en brekende botten
- 191 Benedict
- 215 Het inferno van Baluchistan
- 245 Een meisjesleven in Islamabad

- 255 Literatuur en noten

MOORD IN KARACHI

Ik moet mijn neus tegen het glas drukken om te kunnen zien wat er binnen is. Het is niet veel. Voor de deur een afgebladderd harmonicahek. Op een bureau een rode telefoon en een aangebroken fles mineraalwater. Deuren die uitkomen op de receptie staan open, maar ik kan van hieruit niet zien wat erachter is. Aan de muren geen posters, geen kalenders, op de deur geen naam. De planken van de kasten achter het bureau zijn leeg. Alles ligt bedekt onder een dikke laag stof.

Negen maanden geleden werden hier zeven van de negen mensen die die ochtend op dit kantoor werkten in koelen bloede vermoord. Een achtste overleefde het schot door zijn hoofd en de negende had geen schrammetje. Alle negen waren christenen. Het kantoor was van de Idara e Amn o Insaf, de Commissie voor Vrede en Gerechtigheid, een ontwikkelingsorganisatie van de Pakistaanse protestantse en rooms-katholieke Kerken. Het was de vierde aanslag op christenen in Pakistan binnen zeven maanden waarbij meerdere doden zijn gevallen.

De hele ochtend had ik de nummers gebeld van pater Peter John en pater Arnold, twee Pakistaanse priesters die voor de

Idara werkten maar op het moment van de slachtpartij niet aanwezig waren. Ze namen de telefoon niet op. Ik besloot naar de Idara zelf te gaan en daar eventueel op hen te wachten of van een medewerker te horen hoe ik hen wel zou kunnen bereiken.

Het kantoor voor de Commissie voor Vrede en Gerechtigheid is gevestigd in Rimpla Plaza, een kolossaal winkel- en kantorencomplex in het hart van Karachi, in de lengte en de breedte over vier straten gebouwd en met tientallen ingangen. Op de begane grond winkeltjes en werkplaatsen en eet-huisjes en (islamitische) gebedsruimtes. Niemand kent de Idara e Amn o Insaf als ik ernaar vraag. Maar nadat ik heb uitgelegd dat ik de plek zoek waar de zeven christenen zijn vermoord, zwaaien mannen die met gekruiste benen op de grond zitten slapjes met een hand en maken een zijwaartse beweging met hun hoofd naar een ander deel van Rimpla Plaza. Ik word van de ene ingang naar de andere gestuurd. Achter iedere entree is het een wirwar van werkplaatsen en kantoortjes. Ik kom terecht in een doolhof van winkeltjes die niet groter zijn dan een nis in de muur en waar elke acht of tien nissen met elk een aparte winkelchef en verscheidene loopjongens één onderdeel van een auto verkopen: één rij winkeltjes heeft alleen maar stuurwielen, een andere rij alleen maar zonnenschermen, een derde achteruitkijkspiegels, en die ernaast zijspiegels, verderop hoezen voor stoelen, en daarginds is een rij winkeltjes waar alleen antennes verkocht worden. Daar wordt me de weg naar de lift gewezen: door nauwe en stinkende en niet-verlichte gangen naar een trap die naar de tweede verdieping leidt, waar de lift moet zijn. Boven aan de trap zie ik alleen betonnen pilaren en een donkere, onafgebouwde verdieping. Er staan auto's geparkeerd. Het is er donker, stil, verlaten. Achter een paar pilaren, in een hoek, is een deur en ernaast een vierkante, rode knop. De lift brengt me tergend langzaam en schokkend naar boven.

De moordenaars van de Idara-medewerkers zijn ongezien ontkomen. Na de moord heeft niemand zich als getuige gemeld. Drie maanden voor het bloedbad in Rimpla Plaza is de voorzitter van Idara in zijn kantoor elders in de stad op lugubere wijze vermoord: hij was vastgebonden op zijn stoel, zijn mond was dichtgeplakt en de daders hadden hem met gif geïnjecteerd.

In de hal van de volgende verdieping zit een man op een kapotte stoel, een groot geweer aan zijn schouder. Hij draagt het donkerblauwe uniform van het grootste bewakingsbedrijf van Pakistan. Door de gangen lopen mensen – mannen en vrouwen die in een van de kantoortjes werken, jongens met dienbladen vol koppen thee en schaaltes eten, mensen die iets komen vragen of die een handtekening op een document nodig hebben. De bewaker brengt me naar de smerige deur met daarachter het bestofte bureau met de telefoon. Het is duidelijk dat in dit kantoor lang niet meer aan vrede en gerechtigheid is gewerkt. Heel vreemd dat er met al die winkeltjes, al die kantoren, al die mensen die hier rondlopen niemand is geweest die iets gezien of gehoord heeft de ochtend van het bloedbad. Het is gebeurd tussen halftien en kwart over tien, midden op de ochtend dus. Maar erg vroeg voor de inwoners van Karachi. Die beginnen meestal pas om elf uur, wat mij altijd verbaast want met deze tijden moeten ze op het heetst van de dag werken. Dat lijkt mij geheel tegenstrijdig met het eigenbelang, waar de mens toch het eerst op uit is.

Idara zette zich dertig jaar lang in voor mensen die in Pakistan niet beschouwd worden als medemensen: voor de verworpenen, de onreinen, de lijfeigenen, en voor de grote meerderheid van de Pakistaanse christenen die zich drie, vier generaties geleden tot het christendom bekeerd hebben, toen zij Hindoestaanse paria's waren. Paria's zijn ze gebleven, mensen voor wie in Pakistan eigenlijk geen plaats is.

De Idara beijverde zich voor de afschaffing van de blasfe-

miewetten, waarvan tientallen onschuldige christenen en moslims het slachtoffer zijn geworden en die grote angst zaaien onder de minderheden. Pater Peter John en pater Arnold speelden een leidende rol in de Idara. Pater Arnold was, op zijn bromfiets, een bekende verschijning tussen de vuilnisophalers van Karachi en de lijfeigenen op het platteland van zuidelijk Sind.

Ik probeer het nummer van pater Peter John nog een keer. Eindelijk neemt iemand op en haalt de pater. Ik wil graag met hem praten, zeg ik, over de moorden en over de mogelijke daders. Hij kan niet, zegt hij, hij is ziek. Hij is sinds wat hij noemt 'de gebeurtenissen in Rimpla Plaza' ziek. Pater Arnold dan? Nee, pater Arnold is na de gebeurtenissen naar Australië vertrokken, het land dat hem lang geleden het staatsburgerschap heeft gegeven. Het best kan ik praten met Zafar Iqbal, hoofd van de administratie van Dar al Kush, een school voor gehandicapte kinderen. Ik krijg een mobiel nummer.

Meneer Zafar blijkt niet op kantoor te zijn, maar is thuis, ver weg in een buitenwijk. Volgens hem is het voor mij gevaarlijk naar hem toe te komen en bovendien zou ik het nooit kunnen vinden. En dat geldt ook voor de chauffeur die ik voor vandaag in dienst heb genomen. Maar hij wil me graag te woord staan en zal vanmiddag om vier uur in de school zijn, op het terrein van de Holy Trinity Church, een protestantse kerk.

In de uren die ik vrij ben laat ik me nogal doelloos door de stad rijden. Karachi heeft geen toeristische attracties; de paar historische gebouwen uit de tijd van de Britten zijn vervallen, de stranden stinken. Het is een stad die als een gezwel gegroeid is, zonder planning. Een lelijke derdewereldstad, opgetrokken uit slechte, poreuze cementblokken, met open rioelen, met hortende en stuikende elektrische stroom, met een enorm tekort aan drinkwater. Een stad waar veel te veel mensen wonen (laatste schatting: veertien miljoen), krioelend en

behoefstig als kerkratten, grauw en ziek van ontberingen. Ook een stad van luxejachten, van zakenimperiums, van modeshows, van Pakistaanse popmuziek, van Mercedessen, van Jaguars, van decadentie. De enige internationale havenstad van het land. Portieren van mijn kleine witte Honda op slot, ramen dicht, ikzelf achterin, opletten dat er geen bromfietsen met duopassagiers naast onze auto komen rijden. Duopassagiers plegen de meeste moorden. De bestuurder is de ruiter, de man achterop de schutter. Tijdens bepaalde islamitische feestdagen is het duorijden verboden. Op die dagen bereikt de haat tussen sunnitische Pakistani en sjiiitische Pakistani het kookpunt, alleen omdat ze verschillende opvattingen hebben over de opvolging vijftien eeuwen geleden van de Arabische Mohammed. De ene muzelman vindt dat de andere muzelman geen recht heeft te leven in de Islamitische Republiek Pakistan, die in 1947 gesticht is als het nieuwe vaderland van alle moslims van het Indiase subcontinent.

Je kunt zonder overdrijving zeggen dat Karachi de gevaarlijkste stad is van Pakistan. Misdadigers hebben er de vrije hand, er woedt een burgeroorlog tussen de sjiiitische en sunnitische sektes van de islam, er vinden zelfmoordaanslagen op westerlingen plaats. Karachi is de schuilplaats voor de topmannen van Osama bin Laden. Zij zijn ondergedoken bij Pakistani, velen zijn ten slotte gepakt en naar Guantanamo gestuurd dankzij het spoorwerk van de Amerikaanse FBI, niet dankzij de Pakistaanse recherche.

Eerlijk gezegd doen ze me niets, deze verhalen over misdaad en over 'terrorismehoofdstad van de wereld'. Ik bedoel: ze jagen mij geen angst aan. Ik ben wel bang om kanker te krijgen of om in de steek gelaten te worden, maar ik ben niet bang voor ontvoeringen of aanslagen. Ik denk eenvoudigweg dat mij dat niet zal overkomen. Ik neem geen idiote risico's. Ik denk dat ze aan mijn gezicht zien dat ik het beste met de wereld voor heb. Ik ben een vrouw van middelbare leeftijd, ik

reis alleen, en als doelwit ben ik absoluut waardeloos. Aan mij, als slachtoffer, gewond of dood, is voor een terrorist geen eer te behalen. Verder wil ik er niet over nadenken. Gedachten aan gevaren heb ik geblokkeerd. Voor sommige dingen moet je oogkleppen opzetten om het leven genoeglijk te houden.

Bij het eerste het beste verkeerslicht wordt de auto ingesloten door bedelaars. Op een plat, piepklein karretje met houten wieltjes komt een jongen aangeracet tussen de auto's door. In zijn handen twee houten blokken waarmee hij zich tegen het asfalt afzet. Benen dun als van een reiger, de voetjes bungelen er achterstevoren aan. Hij klopt op het portier, hij is niet te zien. Aan de andere kant houdt een jongen zijn handen op, dat wil zeggen: wat ervan is overgebleven. Een of andere vreselijke ziekte heeft zijn vingers weggevreten. Hij heeft alleen zijn wijsvingers nog, daarmee wijst hij op mij en dan op zijn mond. De chauffeur doet of hij de kinderen niet ziet.

Het volgende kruispunt: een meisje niet ouder dan tien, een baby op de heup; aan de andere kant van de auto een travestiet, haren gesluierd.

Weer een kruispunt: een man, één been, stomp van het andere been steunend op een tak van een boom; bij het andere portier een geheel gesluierde vrouw.

Volgens een Pakistaanse vriendin zit er een maffia achter de bedelarij, bendes die kinderen opkopen, mismaakte kinderen of normale kinderen die ze verminken. Een bedelaar kan niet zomaar op een kruispunt zijn hand ophouden. Alle rendabele plekken staan onder controle van bendes en die eisen een deel van de aalmoezen. Mijn vriendin, die arts is en in een armenhospitaal werkt, vindt dat het ergst: dat die arme stumpers alles moeten afstaan aan iemand die hen exploiteert. Ze zegt niet: Laat ze gaan werken voor hun brood. Ze zegt: Het is de plicht van moslims om de armlastigen te helpen. Samen met haar man, een bankier, heeft ze een organisatie opgericht die bedelkinderen van de straat haalt en naar school stuurt. En ze

deelt rijkelijk aalmoezen uit: aan een arm meisje om haar uitzet aan te schaffen en dus te kunnen trouwen; aan de gaarkeuken van een moskee om vrije maaltijden uit te delen.

Een reclamebord voor PSO (Pakistan State Oil): gele cabriolet, jonge vrouw achter het stuur, wapperende haren, wapperende *dupatta*, de lange shawl die alle Pakistaanse vrouwen altijd dragen, over de schouders met de uiteinden achter zich aan, of om het haar gewikkeld. Wie moet dit aanspreken in dit land, waar weinig vrouwen autorijden, waar je vanwege de hitte, de viezigheid en de criminaliteit niet in een open auto kunt rijden? Of moet dit mannen iets doen? Zo'n vrije, onafhankelijke vrouw, is dat sexy? Geen man in dit land zal zijn eigen vrouw of dochter toestaan op deze manier door de stad te rijden. De haren van deze autorijdende vrouw moeten bekoorlijk zijn voor mannen: de braafste en beste vrouw in deze maatschappij is zij die haar haren verbergt omdat haren volgens de islam mannen zodanig opwinden dat ze er alles voor in de steek laten. Grote en lange bossen haar zijn er overal op de billboards: voor shampoo (vanzelfsprekend), voor *prepaid* bellen, voor thee, voor een afwasmiddel. In de stad Peshawar is het sinds de verkiezingszege van fundamentalistische partijen in 2002 verboden vrouwen met loshangend haar af te beelden, sterker nog: reclameborden met afbeeldingen van vrouwen worden neergehaald.

Op een vuilnishoop langs de kant van de weg ligt een dood paard, linker voor- en achterbeen verstijfd opzij.

Een reclamebord: HAJI RENT A CAR; een haji is iemand die op pelgrimstocht naar Mekka is geweest.

Mannen hebben hun haren en baarden en hun ezels met henna rood geverfd.

Een andere vuilnishoop: mannen in *shalwar kamiez* (de Pakistaanse dracht van mannen en vrouwen: wijde broek met daarover een wijdvallend en lang hemd of jurk) op hun hurken, de knieën ver naar buiten, het hemd als een tent om zich

heen, de rug naar de weg. Ze zitten te poepen en te piesen en kijken aandachtig naar beneden om te zien hoe dat gaat. Je ziet het vrouwen en meisjes nooit doen. Die moeten wachten tot het donker is en gaan dan het veld in, of naar de rand van een kanaal. Straks graaien de vuilnisophalers van Karachi met hun blote handen in de troep. Het zijn deze mensen, de vuilnismannen, waarvoor Idara is opgekomen. Ze werken zonder handschoenen, hebben aan hun voeten slechts plastic slippers. Ze verdienen drieduizend roepies per maand (ongeveer vijfenveertig euro), waarvan ze per maand vijfhonderd roepies moeten afstaan aan hoger geplaatsten van de gemeente om hun baantje te blijven houden.

De straten zijn stampvol gemotoriseerde riksja's; ze knetteren en spuwen smerige rook uit. De bestuurders zitten allemaal op dezelfde manier achter het stuur van de bromfiets die het koetsje aandrijft: handen losjes op de handvatten, blote voeten, één knie hoog opgetrokken, één voet op het zadel.

We rijden langs het Bones and Joints Hospital en langs het Blood Donation Camp, langs Kentucky Fried Chicken en langs McDonald's en Pizza Hut. We passeren de ingang van het Karachi Psychiatric Hospital, waar je behandeld kunt worden voor *'addiction, sex and the supernatural'*. Een billboard voor Benson en Hedges. Ik zie een bord met HAPPY TEETH DENTAL SURGERY, en een ander bord met BISMILLAH MEDICAL CENTRE (Medisch Centrum 'In de naam van Allah').

We maken een omweg naar het mausoleum van de *Quaid-e-Azam* – de Grote Leider – Mohammed Ali Jinnah, de architect van Pakistan, de man die vond dat de moslims van het Indiase subcontinent een aparte staat moesten hebben waarin ze bevrijd van het juk van de hindoes in vrede en welvaart met elkaar konden leven. Jinnah was zelf een nauwelijks praktiserende moslim: hij dronk alcohol, at ham en rookte zich letterlijk dood. Hij was altijd onberispelijk geschoren en kleepte zich in Engelse maatkostuums. Zijn Engels was beter dan zijn

Urdu, dat de officiële taal moest worden van de nieuwe natie. Jinnah was een hooghartige, autoritaire man, rancuneus en afgunstig ten opzichte van de hindoes Jawaharlal Nehru en Mahatma Gandhi, de twee andere helden van de onafhankelijkheidsstrijd tegen de Britse overheersing van wat toen in zijn geheel India heette. Ik heb nog nooit een foto van een lachende Jinnah gezien. Hij en de volgelingen van zijn Moslim Liga wilden na het vertrek van de Britten niet in wat zij Hindoestan noemden wonen, een land waar de moslims in de minderheid zouden zijn. Dat verzet tegen hindoes, tegen ‘Hindoestan’, is de grondslag waarop Pakistan is gesticht. Pas na de dood van de Quaid-e-Azam – hij overleed een jaar na de onafhankelijkheid – braken de discussies, de ruzies en de onderlinge oorlogen los over de vraag wat Pakistan nog meer moest zijn dan anti-India: een natie voor moslims of een islamitische natie. Jinnah was voor het eerste: een seculiere staat waarin moslims zonder gediscrimineerd te worden door hindoes konden wonen. Religieuze partijen hebben in de loop der jaren van het land een islamitische staat gemaakt. Zij willen nog verder: zij willen Pakistan in zijn geheel onder de sharia, de islamitische wet, plaatsen. Onder hun invloed zijn de minderheden, de niet-moslims die in 1947 voor Pakistan kozen en niet voor India, volkomen gemarginaliseerd. Hindoes, sikhs, parsi's, christenen: samen vormen zij niet meer dan drie procent van de bevolking, een druppel in een oceaan van moslims. Om te bewijzen dat de huidige regels en wetten een verraad zijn van de idealen van de Vader des Vaderlands halen deze groepen, maar ook de liberale moslims, steeds opnieuw een toespraak aan die de Quaid kort na de onafhankelijkheid heeft gehouden. Hij zei tegen de nieuwe Pakistani: ‘... jullie zijn in deze staat Pakistan vrij om je tempels te bezoeken, vrij om naar je moskee te gaan of naar een andere plek om je godsdienstplichten te vervullen. Jullie mogen welke godsdienst, kaste of gezindte dan ook aanhangen – daar heeft de staat